

Силабус
навчальної дисципліни
Конституційне право України та зарубіжних країн
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма **Право**
Спеціальність **081 Право**
Галузь знань **08 Право**
Рівень вищої освіти **перший рівень вищої освіти**

Викладач (і)	Лисенко Тетяна Володимирівна, к. юрид. н., доцент кафедри правознавства
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/lysenko-tetiana-volodymyrivna/
Контактний тел.	(067)270-00-57
Е-mail викладача:	t-kurus1@ukr.net
Графік консультацій	Консультації проводяться з використанням дистанційних технологій, а також у режимі on-line за потреби з студентами

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
6/180	26	34	120	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: права людини, права дитини, нормотворча діяльність, конституція, законність, право, гарантії, безпека, свобода, норма, законодавство, рівність, демократизм.

Мета та предмет курсу: метою є підготовка фахівців, здатних виконувати висококваліфіковану аналітичну, організаційну, дослідницьку та викладацьку роботу в галузі права, вирішувати питання, пов'язані з засвоєнням теоретичних положень науки конституційного права України та зарубіжних країн – провідної галузі національного права і формування навичку аналізу нормативно-правових актів конституційного законодавства України та зарубіжних країн.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є норми конституційного права; практика застосування національних та міжнародних норм; основні положення доктрини.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: цивільне і цивільне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Зміст курсу: Теоретичні основи конституційного права України та зарубіжних країн: поняття, сутність, основні характеристики. Конституційно-правовий статус особи та форми безпосередньої демократії в Україні та зарубіжних країнах. Конституційно-правові засади організації та діяльності системи органів державної влади в Україні та зарубіжних країнах. Особливості конституційно-правового статусу парламенту та виконавчої влади в Україні та зарубіжних країнах. Особливості конституційно-правової системи судової влади та місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах. Конституційне право США та Великобританії

Методи навчання:

Лекція - це метод, за допомогою якого викладач у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою. При проведенні лекції викладач використовує бесіду, розповідь, пояснення.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних.

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного образу.

Пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого викладач розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Практична робота – метод навчання, який спрямований на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань.

Основним методом співпраці на семінарських заняттях є метод вирішення кейсів з обов'язковим обґрунтуванням позиції всіх сторін, що базується на національному законодавстві, судовій практиці національних судів та ЄСПЛ, вітчизняній доктрині, зарубіжному досвіді.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо відвідування. Відвідування та відпрацювання пропущених занять є обов'язковим. Допускається пропуски занять з поважних причин, які підтверджується документально. За такої умови навчання може відбуватися в режимі он-лайн за погодженням із керівником курсу. Відпрацювання пропущених занять проходяться в дні згідно графіку консультацій викладачів кафедри.

Політика щодо проведення аудиторних занять. Дотримуватися встановленого порядку та зберігати відповідний рівень тиші для роботи в аудиторії. Активна участь під час обговорення: висловлювання та вміння відстоювання власної думки, повага та толерантність до чужої думки; вміння визнавати помилковість; при відстоюванні власної позиції використовувати першоджерела та рекомендовану літературу. За потреби дозволяється залишати аудиторію на короткий час. Мобільні пристрої, під час проведення аудиторних занять дозволяється використовувати лише з дозволу викладача.

Враховуючи ситуацію в країні, пов'язану із повномасштабною російсько-українською війною, навчальний процес відбувається з використанням платформ Zoom, Moodle. Допускається участь студентів на семінарських заняттях у асинхронній формі. Для цього студент повинен на початку семестру повідомити викладача і узгодити з ним індивідуальний графік роботи в семестрі. Зміна синхронної форми на асинхронну протягом семестру допускається лише з поважної причини (окупація чи активні військові дії на території, де знаходиться студент; евакуація студента тощо) за погодженням із викладачем.

Політика щодо оцінювання успішності. Результати підсумкового контролю успішності навчання оцінюються за 100-бальною шкалою та перераховуються в оцінки академічної успішності за шкалою ECTS/національною шкалою. Встановлюються: максимальні суми балів за виконання завдань у рамках аудиторної роботи – 50 балів, 50 балів – за виконання завдань, винесених на підсумковий контроль.

Максимальний бал за відповідь на семінарі можна отримати за умов повного, логічного, чіткого розкриття завдання, включаючи аналіз нормативно-правових актів, конституцій.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Є можливість використання мультимедійної дошки, ноутбуку, проектора.

Система оцінювання та вимоги:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
78-89	B	добре	
65-77	C		
58-64	D	задовільно	
50-57	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект): Моногр. – Х. : Легас, 2004. – 192 с.
2. Біленчук П.Д., Кравченко В.В., Підмогильний М.В. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право). Навч. посібник. – К. : Атіка. – 2000. – 304 с.
3. Грабар Н.М. Правова регламентація порядку порушення справи про надання статусу біженця держави // Право України. – 2005.– № 7.– С. 57-61.
4. Громадські об'єднання в Україні : навч.посіб. / за ред. В.М. Бесчастного. – К. : Знання, 2007. – 415 с.
5. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 336с.

6. Конституция Украины. Об усилении судебной защиты прав человека и гражданина. Решения конституционного суда Украины / В.І. Чушенко. – К. : Юридична компанія "БЕСТ і Ко" 2006. – 128с.
7. Конституційне право України : тест. завдання з дисц. / укл. Н.В. Ганжа, Р.М. Максакова. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2008. – 50 с.
8. Конституційне право України. Українсько-російський словник-довідник. – Запоріжжя. ГУ "ЗІДМУ". – 2001. – 60 с.
9. Конституційно-правові проблеми організації та реалізації установчої влади в Україні : монографія / Р.М. Максакова. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2012. – 436 с.
10. Конституція незалежної України: Навчальний посібник. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Спілка юристів України, 2000. – 428 с.
11. Курс конституционного права Украины / навчальний посібник под ред.: М.А. Баймуратова, А.В. Батанова. – Х. : Одиссей, 2008. – 672 с.
12. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Харків : Право, 2019. 310 с.
13. Орзіх М.Ф. Конституційна реформа в Україні: Навчальний посібник. – Одеса : Юридична література, 2003. – 128с.
14. Погорілко В.Ф. Нова Конституція України. Текст Основного Закону. Огляд і коментарі. – К. : Наукова думка. – 1996. – 135 с.
15. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України : підручник. / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко. – К. : Наукова думка, 2007. – 344 с.
16. Право на вибір місця проживання: від прописки до реєстрації. комент., законодавство, суд. практика / Авт. комент., упоряд.: Козінцев І.П., Захандрович М.Б. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 336с.
17. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина : Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2004. – 464с.
18. Рудик П.А. Коментар до конституційних змін : навчальний посібник / П.А. Рудик. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 220 с.
19. Тихомирова Л.В., Тихомиров М.Ю. Юридична енциклопедія / Під ред. М.Ю. Шаповал В.М., Борденюк В.І., Журавльова Г.С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні. – К.: УАДУ, 2000. – 216 с.
20. Тихомирова Л.В., Тихомиров М.Ю. Юридична енциклопедія / Під ред. М.Ю. Тихомирова. – М. : 1999. – 526 с.
21. Фрицький О.Ф. Конституційне право України : Підручник. / За ред. О.Ф. Фрицького – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 563 с.
22. Чушенко В.І. Конституційне право України : підручник / В.І. Чушенко. – К. : Ін Юре, 2007. – 488 с.

Додаткові

23. Шаповал В.М., Борденюк В.І., Журавльова Г.С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні. – К.: УАДУ, 2000. – 216 с.
24. Шляхтун П.П. Конституційне право України : підручник / П.П. Шляхтун. – К. : Освіта України, 2008. – 592 с.
25. Paola Gaeta, Jorge E. Viñuales, and Salvatore Zappalá. Cassese's International Law. Third Edition. Oxford, 2020. 420 p.
26. Bocharova, N.V. (2022). Digital constitutionalism in the modern information society. *Sotsialnyi kaleidoskop, Social Kaleidoscope*,2(1), 74-84. URL: https://www.researchgate.net/publication/361900715_DIGITAL_CONSTITUTIONALISM_IN_THE_MODERN_INFORMATION_SOCIETY (date of the application 25.01.2024)
27. Bondar N.A., Mishchenko's M.S. (2023). Freedom as a legal value: nature and features. *Analytical and Comparative Jurisprudence*. November. 26-29. URL: [10.24144/2788-6018.2023.05.3](https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.3) (date of the application 25.01.2024).
28. Celeste, E. (2022). Digital Constitutionalism. The Role of Internet Bills of Rights.

Abingdon, Oxon: Routledge. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003256908>. (date of the application 23.01.2024)

29. Chattopadhyay S. Intellectual Property Rights in Digital Environment. *Conference: Reprographic Rights and Copyright Act: Challenges and Management*, (8). 2013.

30. Gregorio, G.De. (2022). Digital Constitutionalism in Europe. *Reframing Rights and Powers in the Algorithmic Society*. Cambridge: Cambridge University Press. 12. URL: <https://doi.org/10.1017/9781009071215>. (date of the application 24.01.2024)

31. Gutnik. V.V. (2021). Problems of the Law of War in the Scientific Works of Hersh Lauterpacht. *Philosophical and Methodological Problems of Law* 1(21), 54-59. URL: <https://doi.org/10.33270/02212101.54>. (date of the application 25.01.2024)

32. Dufeniuk O. 2021. The ECHR impact on the formation of supranational and national Human Rights Paradigm (Ukrainian context). *Ideology and Politics Journal. Universal Norms in a Time of Sovereignism*. (p.232-251). Issue 1(17). URL: <https://www.ideopol.org/wp-content/uploads/2021/04/2.4.-ENG.-Dufenyuk-Abstract.pdf> (date of the application 22.01.2024).

33. Rosen J.(2013). Introduction: Technological Change and the Constitutional Future. *Constitution 3.0. Freedom and Technological Change / ed. by Jeffrey Rosen and Benjamin Wittes. Brookings Institution Press.*, 271.

34. Vibert F. (2018). Making a 21st Century Constitution. *Playing Fair in Modern Democracies. Cheltenham, UK; Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing*, 2, 336.

Інформаційні ресурси

35.. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: URL: <http://www.nbuv.gov.ua>;

36. Національна юридична бібліотека . URL:<http://www.nbuv.gov.ua/nyub/index.html>;

37. Офіційний сайт Верховної Ради України: URL: <https://rada.gov.ua>

38. Офіційний сайт Президента України : URL:<http://www.president.gov.ua>.

39. Офіційний портал Кабінету міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua/control>.